

Atuqwan Ukush

El ratón con el zorro

Quechua de Huamalíes – Dos de Mayo,
Huánuco

Asociación Cristiana JAWCA
Pasaje San Mateo, Lote 05, La Esperanza – Amarilis
Huánuco – Perú – 2017

Ilustrador: Jhonel Rosales Córdova

Unayshi juk runa aska jarata mururqan. Sayshi soqluy wisan ukush suwakur qalaykurqan. Sayno suwapaptinshi runaqa juk sakay trampata churarqan jara suwaqta sarinanpaq. Say trampashi juk sakayqa jara suwaq ukushta sarirqan. Trampa sariykuptinshi “Ay mamay, ay taytay, ¿imapaqraq shamurqäpis?” nir waqarqan.

Sayno waqaykaptinshi juk atuq sayman charqan. Sayshi nirqan: —¿Imanirtaq qam saycho ushturaykanki? ¿Manaku saycho ushturashpayki lakikunki?

Sayno niptinshi ukush nirqan: —¿Imanirtaq noqa lakish kaykäman jipash surinwan casarasimänanpaq kaykaptinqa? Casarasishayki nikämaptinpis casarayta mana munarmi yarpachakuykä pilapis noqapa trukä say jipashwan casarakunanpaq.

Sayshi atuq nirqan: —¿Calläju! Qam mana munaptikiqa noqata ari chay jipash churinwan casaraykachimächun.

Sayno niptinshi ukush nirqan: —Noqapa trukä say jipashwan casarakuyta munarqa kay trampaman yaykamuy, ari.

Niptinshi atuqqa: —Jipashpa papänin chämuptin imaptin perdiykäman imäman —nir jukla ukushta jorquriykur kikin say trampaman yaykukuykurqan. Trampapita jorquriykuptinshi ukushqa chupanpis waskaypa waskaptin kushish aywakurqan.

Say trampacho kaykaqta tariykurshi jarapa ämunqa atuqta kunkapita waskawan watarqan. Wayinman chaykasirnashi nirqan: —Kay kashu senqa, chakcha rinri atuqchir jaräta waran waran suwapämarqan. ¡Kananmi isanqa juiciunman churashaq!

Sayno nirshi atuqta juknin juknin seqaypa wiruyarqan. Sayno wiruyaptinshi atuqqa nirqan: —¡Ama chaynöqa wiruykamaychu churikiwan casarayta munaykaptiqa, papä!

Sayno niptinshi runaqa lapan castankunawan shuntakaykur casarakuy munaq waska chupataqa fiyupa wirukuykuyarqan. Sayno wiruyaptinshi atuqqa ruwakurqan: —¡Ama ari chaynöqa

wiruykayämaychu jipash churikiwan
casarakushaqmi nikaptiqa!

Sayno niptinshi fiyupa rabyashpan wakpita
kaypita masraq maki maki wiruyarqan. Sayno
wiruyaptinshi atuqqa: —Kananqa wanusiyäman-
qachir —nir qeshpikuyta munarqan. Sayno
qeshpikuyta munarpis manashi kamäpakurqansu.
Saypita pasaypa atipakushqanchöshi änir
qeshpikurqan. Isanqa pasaypa wirush karshi
japaytapis atiparqansu. Jinapapis wishtuylapashi
qeshpir aywakurqan. Say wiruyashqanwanshi juk
killa qeshyar machaynincho jitaräkurqan.

Yachasikuy: Runakuna niyashqankunata lutalaqa ama chaskipäshunsu.
--